

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibvs Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt III. Efficiens & præcipua Orationis infusæ causa est ipse Spiritus sanctus, medio donorum influxu.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38621

peræ presum erit brevem aliquam tractationem de horum sancti Spiritus donorum necessitate, distinctione & numero inferere.

CAPVT III.

Efficiens & precipua Orationis infuse causa est ipse Spiritus sanctus, medio donorum influxu.

Ut huius Orationis supernaturalis necessitas, de qua superiori capite aliqua prænotauimus, amplius constet, ex D. Thoma 1. 2. quæst. 108. art. 1. & 2. & in 3. dist. 34. art. 1. ad 2. notare oportet, quod nec virtutes morales, nec Theologicae, scilicet fides, spes, vel charitas, sine particulari motione Spiritus sancti sint sufficientes hominem perfecte & plenarie in finem ultimum supernaturalem dirigere. Quamquam enim illarum medio DEUM cognoscatur, & de illius virtute non nihil participet, ita ut possit divina illius mandata debito modo adimplere, & alias res supernaturales & diuinas aggredi; nihilominus sine hac Spiritus sancti motione non poterit in altam & sublimem diuinæ maiestatis contemplationem assurgere, & alios actus heroicis & omnino supernaturalibus inchoare, aut exactum illorum exercitium continuare. Nam, ut egregie docet D. Tho. art. 2. ubi supra in corpore, virtutes Theologicae imperfecte possidentur ab homine in hac vita, in qua imperfecte diligimus & cognoscimus DEUM: & quod imperfecte habet naturam aliquam, vel formam, aut virtutem, non potest per se operari, nisi ab alio moveatur: quemadmodum Sol, quia est perfecte lucidus, per seipsum potest illuminari; Luna autem, in qua est imperfecte natura lucis, non illuminatur nisi illuminata. Quare ipsa ratio etiam informata virtutibus Theologicis non potest perfecte moveri in ordine ad affectionem finis supernaturalis, nisi desuper adit instinctus & motio Spiritus sancti secundum illud Rom. 8. Quicumque Spiritu DEI aguntur, ij sunt filij DEI. Et quævis gratia ex se sola hæc omnia præstare possit, quia tamè limitatur ejus vires per rationis imperium, cuius nutu & arbitrio homo regitur: sit ut non tantum ex illius influxu subsidium percipiat, ac si immediate ab ipso DEO ad huiusmodi opera aggredienda moveretur. Unde ut ad supremam, quæ in via haberi potest, de DEO notitiam, & alia opera omnino supernaturalia potius reddatur, est necessarius influxus agentis superioris, siue potentioris, per quem anima nostra perfecte moveatur ad consecutionem ultimi finis, in quem est à DEO optimo maximo creata. Inde colligit S. Thomas ubi supra 1. 2. quæst. 108. art. 2. in corpore, esse necessaria septem dona Spiritus sancti. Quibus (ut ipsius verbis utar) homo disponitur ad hoc quod bene sequatur instinctum diuinum, ut sic ejusdem Spiritus sancti impulsu ad adiutus, actus virtutum, quos antea minus efficaciter eliciebat, in posterum quam potest fieri intensissimos & perfectissimos producat.

Hinc patet, quæ sit differentia inter hanc Spiritus sancti motionem, actusque per illam elicitos, & actus virtutum Theologicarum. Quamvis enim huiusmodi virtutes, si spectes illarum radicem, substantiam, & objectum (quod est ipse DEUS) sint virtutes & habentur supernaturales nobis à DEO infusi (quod est de fide,) modus tamen, quo ipsæ operantur, quantum ad propositam materiam attingunt, à D. Thoma aliter Theologis dici solet Thom. à Iesu Oper. Tom. II.

humanus: quia etsi procedat à gratia, hæc tamen limitata est à ratione humana, quæ humano modo per discursum operatur, non aliter ac ubi exercetur actus prudentiæ, vel fidei; in utroque enim illorum intelligit & operatur homo per discursum, cum sit illi connaturalis per creaturas tamquam per speculum cognitio. Fides verò hanc obscuram & umbrantem hominis de DEO cognitionem supernaturalem eleuat, & sic eleuata, ejus actus redditur supernaturalis. Prudentia verò procedit per conjecturas & scrutinium eorum, quæ frequentius evenire solent, ut quid in præsentia materia sit seligendum vel relinquendum, non tamen sine anxietate & futuri eventus anticipati successu. Verùm ubi affluerunt diuini Spiritus sancti radii, quibus illustrata anima, medio Intellectus dono, quod fidei virtuti superadditur, eleuatur ad altissimam veritatum supernaturalium cognitionem; taliter, ut illarum quidditatem & certitudinem simplici quodam intuitu penetrare, nec non rerum mediante dono Consilij peragendarum quædam veluti evidentiam acquirat. Hæc omnia quis non videat angustos rationis nostræ limites superare, & ad supernaturalem ac diuinum operandi modum pertinere?

Hæc verò Spiritus sancti dona correspondent omnibus actibus virtutum, non minùs moralium, quam Theologicarum, & à DEO animabus iustorum instillantur, seu transfunduntur, ut per illa intensissimos, & quantum humana patitur fragilitas, efficacissimos virtutum actus elicere valeant, medio agentis superioris, scilicet Spiritus sancti influxu. Quæ dona, sicut & operationes quæ illis respondent, non tantum sunt supernaturales, ob supernaturalem Spiritus sancti agendi modum, sed omnino necessaria, ut anima nostra in exercitio virtutum intellectualium moralium & Theologicarum perfectissimo, quo in hac vita fieri potest modo perficiatur. Sicut ergo ad omnigenam virtutum illarum perfectionem sunt necessaria (ut modò vidimus) dona Spiritus sancti particularia, à quibus omnem suum decorem & perfectionem emendent: ita etiam ut virtus Religionis, quæ una est ex primis inter morales, à qua exercitium acquisitiæ Orationis dimanat, omnino perfecte à nobis acquireretur, necessarii illi etiam debuit correspondere particulare donum Spiritus sancti, nempe donum Pietatis, seu potius Intellectus & Sapientiæ, quorum jurgitum si non disponeremur ad superuenientem Spiritus sancti motionem, & cultu ac amore purissimo, perfectissimaque cognitione DEUM honoremus, amemus, & cognoscamus. Quæ omnia sunt mediâ Oratione, quæ à Spiritu sancto infunditur. Vide ergo, quanta sit necessitas Orationis infuse & supernaturalis.

Hæc autem Spiritus sancti motio siue influxus, quantum ad Orationem infusam attinet, sit mediâ omnium donorum operatione: nam cum intra Orationis infusæ latitudinē, ut superius Cap. 1. annotauimus, omnino non solum intellectus in DEUM eleuationē, sed & omnem piūm affectum immediate vel mediare in DEUM tendentē comprehendimus, non tantum DEI contemplationem, amorem, & gustum, sed aliarum virtutum nobilissimos actus, supernaturalesque affectus complectentes: hinc est quod omnia dona nunc unum, nunc aliud seorsum, nunc aliqua simul ad Orationē infusam concurrere necesse sit, quibus ad res cœlestes contemplandas siue amandas, vi horum donorum efferamur: quorum quidem quædam ad contemplationem infusam, ut Sapientia & Intellectus, quibus adde Consilium & Scien-

Virtutes Theologicæ imperfecte possidentur ab homine in hac vita.

Differentia inter Spiritus sancti motionem & actus virtutum Theologicarum.

ganur, nisi specialiter doceatur, ac expresse quidem ignorantiam omnino futuram, ut dicitur in 1. 2. quæst. 108. art. 1. ad 2. Notandum est, quod virtutes Theologicæ, scilicet fides, spes, & charitas, sine particulari motione Spiritus sancti non sunt sufficientes hominem perfecte & plenarie in finem ultimum supernaturalem dirigere. Quamquam enim illarum medio DEUM cognoscatur, & de illius virtute non nihil participet, ita ut possit divina illius mandata debito modo adimplere, & alias res supernaturales & diuinas aggredi; nihilominus sine hac Spiritus sancti motione non poterit in altam & sublimem diuinæ maiestatis contemplationem assurgere, & alios actus heroicis & omnino supernaturalibus inchoare, aut exactum illorum exercitium continuare. Nam, ut egregie docet D. Tho. art. 2. ubi supra in corpore, virtutes Theologicæ imperfecte possidentur ab homine in hac vita, in qua imperfecte diligimus & cognoscimus DEUM: & quod imperfecte habet naturam aliquam, vel formam, aut virtutem, non potest per se operari, nisi ab alio moveatur: quemadmodum Sol, quia est perfecte lucidus, per seipsum potest illuminari; Luna autem, in qua est imperfecte natura lucis, non illuminatur nisi illuminata. Quare ipsa ratio etiam informata virtutibus Theologicis non potest perfecte moveri in ordine ad affectionem finis supernaturalis, nisi desuper adit instinctus & motio Spiritus sancti secundum illud Rom. 8. Quicumque Spiritu DEI aguntur, ij sunt filij DEI. Et quævis gratia ex se sola hæc omnia præstare possit, quia tamè limitatur ejus vires per rationis imperium, cuius nutu & arbitrio homo regitur: sit ut non tantum ex illius influxu subsidium percipiat, ac si immediate ab ipso DEO ad huiusmodi opera aggredienda moveretur. Unde ut ad supremam, quæ in via haberi potest, de DEO notitiam, & alia opera omnino supernaturalia potius reddatur, est necessarius influxus agentis superioris, siue potentioris, per quem anima nostra perfecte moveatur ad consecutionem ultimi finis, in quem est à DEO optimo maximo creata. Inde colligit S. Thomas ubi supra 1. 2. quæst. 108. art. 2. in corpore, esse necessaria septem dona Spiritus sancti. Quibus (ut ipsius verbis utar) homo disponitur ad hoc quod bene sequatur instinctum diuinum, ut sic ejusdem Spiritus sancti impulsu ad adiutus, actus virtutum, quos antea minus efficaciter eliciebat, in posterum quam potest fieri intensissimos & perfectissimos producat.

Thom. à Iesu Oper. Tom. II.

riam: alia verò, ut Fortitudo, Pietas, & Timor, potius ad actionem pertinent. His igitur donis adiuta & elevata Oratio nostra, fit quantum ad modum supernaturalior, omnem superans humanum agendi modum, & idè verè *infusa* dicitur.

Quamvis verò omnibus iustis simul cum gratia & charitate donorum habitus infundantur, & licet eorum usus, in his quæ ad salutem sunt necessaria, eis non denegetur; tamen in his rebus, quibus humana mens eminentiori modo supra humanam industriam (etiam gratiâ adjuta) ad capessenda sive contemplanda divina elevatur, illis tantùm conceditur, quos DEUS vel ob vitæ puritatem, vel ob suam liberalissimam clementiam ad hoc Orationis infusæ genus prælegit. Hujus rei ea ratio reddi potest, quia donorum habitus afficiunt potentias, easque reddunt expeditas & faciles, non ut moveantur à ratione humana (etiam habitibus supernaturalibus condecoratâ) sed potius ut moveantur immediatè ab ipso Spiritu sancto, quando & quomodo vult. Et quia ista ratio non prædeterminatur à nostra ratione seu discursu, sed immediatè ab ipso Spiritu sancto dimanat; idè fit modo magis supernaturali & divino, ipso DEO immediatè nostras potentias habitibus donorum informatas tangendo, ac elevando ad operationes altiores & nobiliores, utpote à nobiliori principio. Eminentiori enim modo monet Spiritus sanctus per seipsum movendo, quam cum per rationis discursum mediatè moveret.

Quare mettò D. Thomas, ubi supra, operationem etiam virtutum infusarum comparavit luminis Lunæ; eâ verò, quæ à Spiritu sancto mediis donorum habitibus dimanat. Solis luci: quia sicut lumen Lunæ totum est à Sole participatum, & idè illud est magis obscurum, seu potius minus clarum Solis lumine, quia nò immediatè oritur à suo principio, sicut lux Solis; ita operationes à DEO, mediis etiam habitibus infusis, cum rationis humane limitatione procedunt, imperfectiores sunt illis quæ à Spiritu S. immediatè animam nostram, habitibus donorum condecoratam, facile & expeditam illustrant, procedunt. Tunc enim à nobis elicitur Oratio pinguior atque perfectior, quia Spiritus sanctus potentius & eminentius intellectum illustrat, ac notitiam divinorum myfteriorum penitorem ac profundior em confert, & voluntatis affectus excitat, ex quibus mira suavitas ac jucunditas in anima sentitur. Illud tamen nosse oportet, quòd etiam deficiente hoc lumine (supernaturali, sive Orationis dono, iustorum oratio erit meritoria; tamen, ut asserit Richardus apud Bonav. 2. Itiner. æret. dist. 5. art. 4. ordinariè cor hominis, nisi à DEO supernaturaliter juvetur & illustratur, mille patitur phantasias; & nisi intellectus noster divinitus elevetur & instruat de modo, tempore, & ordine, & aliis circumstantiis in Oratione observandis, remissè operabitur; neque talis Oratio regulatè erit impetratoria, utpote superno devotionis igne ac Spiritu sancti impulsu & illustratione destituta. Est enim proprium Spiritus sancti officium, modo quodam supernaturali & planè divino suggerere res in Oratione postulandas, reverentiam, fidem, spem, fervorem, suspiria, lacrymas, aliasque conditiones, sine quibus nequit Oratio nostra esse eorum, quæ poscimus impetratoria. Sciunt quidem iusti, de quibus & qualiter sit DEUS exorandus; tamen, ut benè advertit divus Thomas apud octavum Epistola ad Romanos, leu. 5. multoties, cum ad praxim & particularia descendunt, penitus ignorant quid sibi prius quid posterius petendum: & sic fit ut frequenter non

obtainant orationis sue effectum. Ex quibus aperte conjicitur, quorum sit in Oratione necessaria specialis aliqua Spiritus sancti motio, quam nos Orationem infusam appellamus.

Sed quia præcipua dona, quæ in Orationem infusam frequenter influunt, sunt donum Sapientie, Intellectus, Consilii & Scientie; idè breviter nomen de his quatuor donis differemus.

De dono Sapientie.

§. I.

SANCTUS Bonaventura lib. de Donis Spiritus sancti, in Tractatu de Dono Sapientie, cap. 1. Sapientie donum in hunc modum describit: Sapientia est contemplari DEUM, non quocumque modo, sed ex dilectione, cum quadam experimentalis suavitate & affectu. Unde objectum doni Sapientie principale est DEUS, non sub ratione veri absolute, sed sub ratione veri cum relatione ad rationem boni, ut est excitativum voluntatis ad eas superas dilectionem. Ex quibus apparet, quòd donum Sapientie, ut ibidem colligitur, Bonaventura, est habitus supernaturalis animæ à Spiritu sancto infusus ad DEUM cognoscendum, & sapientè diligendum. Quare Sapientie donum, ut benè advertit Dionysius Cartusianus Trau. 2. de Donis Spiritus sancti, cap. 9. triplicem continet actum. Primus est, Divinorum clara cognitio. Secundus, Judicialis de omnibus discretio. Tertius, Dulcis affectus, seu saporosa gaudia.

Primus actus sive effectus Sapientie est, Conferre intellectui cognitionem simplicissimam & altissimam DEI, & rerum divinarum, & celestium, quæ utcumque, quibus ad unionem cum DEO altissimam promovemur. Hæc verò clarior est, & celestium notitia idè in intellectu nascitur ex ipsa Sapientia, quia hæc fidei lucem perficit & elevat; & modo possibili huic vitæ clarior redduntur, & sicut in cubiculo, ubi eras lumen tantum Lunæ, si Solis radii ingrediuntur, mirum in modum omnia clariùs quàm antè illustrantur; ita dum in nocte hujus vitæ, fidei luce, quæ exigua est in anima iusti, sed sapientie accenditur, myteria fidei multò magis quàm antè clariora redduntur.

Secundus actus sive effectus est, Judicialis discretio, hoc est, connaturalis quodam discretio rationis, per quam intellectus iustorum de divinis sub fidem cadentibus rectum sortitur iudicium. Per Sapientiam enim spiritualis homo iudicat de divinis, ac ceteris rebus, non solum per rationis clarum intuitum, sicut fit per Sapientiam, quæ est habitus Theologicus, quæ sine charitate haberi potest, & solum residet in intellectu; sed etiam iudicat per connaturalitatem seu conformitatem interni affectus ad DEUM, quòd fit per sapientem gustum, ac secundum experimentalem ac lapidam de DEO notitiam. Quod quidem præstare nequeunt illi, qui præditi sunt habitu Theologicæ sapientie; quia ille tantùm potest iudicare secundum iudicium intellectus speculativum, non tamen per istam connaturalitatem interni affectus, vel per sapientem divinorum gustum. Nam quamvis utriusque Sapientie, scilicet acquisitæ & infusæ, sit DEUM cognoscere, divina discernere, atque per ea de ceteris iudicare, valde tamen inter se differunt.

Dupliciter enim ferri potest de rebus iudicium: nà & aliter de morbo iudicat ipse ægrotus, & aliter medicus. Aliter quoque de sobrietate & castitate iudicat, qui ipsas virtutes morales ad seipsum referat.

Theologia

Oper. Spiritu
S. II

ergo
tamen
Sapientie
ter
ci
quæ
Alio
litan
quæ
cont
timè
dica
ceps
que
vina
sape
ritia
sim
per
tur,
mit
dia
do
Th
ror
fol
sec
ol
na
Sa
na
nit
lag
na
à
de
en
de
tu
vi
re
li
p
r
9
Quid
donum
Sapientie,
quid
donum
Intellectus
præstet
hominis?

rebus per
dicium.

aliter qui solam moralem scientiam habet. Uno ergo modo iudicatur de re per plenum usum rationis, seu clarum intuitum intellectus ipsam veritatem certentis, sicque de divinis ac aliis iudicat Sapiencia naturalis, quantum ad ea, quae naturaliter cognoscuntur; & Sapiencia supernaturalis, quantum ad ea quae in sacra Scriptura traduntur. Alio vero modo iudicium fertur per connaturalitatem seu conformitatem iudicantis ad ipsas res, quae utique conformitas in dispositione affectus consistit; quemadmodum castus de castitate optime iudicat, sic quoque per donum Sapienciae iudicatur de divinis quae fidem respiciunt, & deinceps de aliis omnibus secundum rationes regulasque divinas. Hae vero conformitas mentis ad divina credenda ab ipso lapido gustu seu sapientiali sapore divinorum efficitur, dum ipsi credenti veritates divinae sub fide cadentes non solum e' artificialiter per donum Intellectus innotescunt, sed insuper dulciter sapientia: sicque verissimae esse discernuntur, ac secundum eam alicuius veritates regulantur & mirifice ordinantur, ipsae vero falsitates & perfidiae refutantur. Et haec omnia mediante Sapienciae dono fiunt, ut 2. cap. de Divinis nomin. princeps Theologorum beatissimus Dionysius de S. Hierotheo testatur, qui fuit in divinis perfectus, non solum discens, sed etiam ut patiens, id est, gustans, seque divinis per affectum conformans.

Tertius Sapienciae actus, Interior est gustus, seu oblectatio mentis. Hic autem sapor sive dulcedo nascitur ex charitate, cui conjuncta est haec divina Sapiencia: quae charitas primo palatum mentis sanat, ut illi divina dulcescant; & DEO mentem uniat, ut illi quae DEI sunt, tamquam sibi congrua sapiant. De ista palati animae sanitate optime Bernardus Serm. 89. in Cant. Et forte, inquit, sapientia a sapore denominatur, quod virtuti accedens quoddam veluti condimentum sapientiam reddat, quae per se insulsa quodammodo aspera sentiretur. Nec duxerim reprehendum, si quis Sapienciam saporem boni desinat hunc saporem perditissimum ab ipso penitus exortu generis nostri. Et insca: Et nunc assidue sapientia vincit multam in mentibus ad quas intraverit, saporem mali, quem illa invexit, sapore exterminans meliori. Intrans sapientia dum sensum carnis infatuat, purificat intellectum, coram palatum sanat & reparat. Sano palato sapit, non bonum, sapit ipsa sapientia, quae in bonis nullum melius. Haec Bernardus.

De gradibus doni Sapienciae, ac de discrimine huius doni a dono Intellectus, inferius differemus.

De dono Intellectus.

S. 2.

Quid donum Sapienciae, quid donum Intellectus praestet homini?

Sicut Sapienciae donum est habitus rationem superiorem perficiens, ut de divinis recte verique iudicet per connaturalitatem, sive coadaptationem ad ipsam, hoc est, per conformitatem ac gustum eorum; sic Intellectus donum est habitualis perfectio rationem superiorem illustrans, ut omnium rerum quae cadunt sub fide veritates clare perspiciat, intus penetrat, fidei quoque rationem profundius agnoscat. Per hoc enim donum humana mens elevatur, ut conspiciat pulcherrimam connexionem ac convenientissimum ordinem horum, quorum est fides, ac singulorum rationes subtilius penetrat & videlicet, qualiter nova Lex veteri consonat, qualiter tota Scriptura sibi concordat, quomodo unas articulus fidei ex alterius consideratione credibilior fiat & rationabilior appa-

Thom. a Ista Oper. Tom. II.

reat, quomodo indignum nihil de Deo affirmat, imo quod omnia quae Scriptura sacra complectitur, ad magnificentiam, honorem, ac laudem Domini pertinent. Quaedam enim bonitatem & misericordiam eius praeteritum commendant, ut Incarnatio Verbi atque redemptio mundi: quaedam sapientiam DEI attollunt, ut quod fides docet, eam universorum habere certissimam & distinctissimam notitiam, ac providentiam generalem ac specialem: quaedam vero testimonia fidei divinam iustitiam summè affirmant, ut quod pro no mortaliter peccato non penitentibus aeternam infligit poenam.

Hoc quidem donum laudissimum est & nobilissimum, omnem quae de DEO in hac vita haberi potest cognitionem comprehendens. Nam ut rectè D. Bonaventura Tom. 1. de Donis Spiritus sancti, cap. 3. & 4. scribit, hoc donum se extendit ad omnes veritates necessarias ad salutem, quae sunt nobis absconditae & quasi velatae tam in rerum naturis sensibilibus, quam Scripturis, sive in divinis Sacramentis & figuris, donec ingrediamur ad veritatis puras illuminationes & contemplationes. Purae autem veritatis illuminationes (inquit ille) sunt, quando veritas sine imaginibus & figuris per semetipsam percipitur. Item Spiritus sanctus per donum Intellectus facit nos penetrare & contemplari omnia velamina veritatis incarnatae, & veritatis etiam increatae.

Divus etiam Thomas 2. 2. quest. 8. art. 1. inquit proprium esse doni Intellectus, sub accidentibus naturam rei substantialis, sub verbis significata verborum, sub similitudinibus & figuris latentem veritatem, & in causis effectus latentes, & e converso, contemplari. Ubi Cajetanus, explicans mentem D. Thomae, ita scribit: Retine sanarum numerum eorum in quibus & quae legere facit donum Intellectus; haec siquidem omnia comprehendere videntur, quae intellectus per fidei donum penetrare potest: nam vel in accidentibus, vel verbis, vel figuris similibus, vel sensibilibus, vel effectibus, vel causis latent, quaecumque latent, adeo ut nihil praetermissum occurrat. Extendit se donum Intellectus ad penetrandum omnia, ad quaecumque iudicanda vel applicanda Sapiencia & Scientia, & Consilium se extendunt, & rursus ad omnia quibus fides assentit.

Ex quibus non obscure colligitur, nihil latere eorum, quae fidei sunt, sicut hoc saepe naturale Intellectus: extendit enim se ad contemplandum ea omnia, quae in DEO ex creaturis, ex Scripturis, ex veritate incarnata possunt cognosci: deinde sine creaturarum scala immediata veritatem increatam, & mysteria beatissimae Trinitatis abscondita, ea luce & claritate, quae in hac vita permittitur, intueitur. Unde fit, ut irradiationes divinae, quibus contemplativi caelestibus insunt theoricis, sive mediate per creaturas, aut sensibilia alia signa, sive immediate ad contemplationem assurgant, ab Intellectus dono promanent.

Illud quoque notandum occurrit, quod licet Intellectus dono omne genus cognitionis, sive contemplationis, quod supernaturaliter evenire possit, attribuamus; non tamen ab Intellectus consortio Sapienciae donum nobilissimum excludimus: quia cum haec contemplatio infusa & supernaturalis sit, ac ab amore DEI procedens, fit ut simul Sapienciae donum ut plurimum cum intellectu concurrat; nam quae intellectus suo acuminè penetrat & intelligit, Sapiencia gustat, ac cum delectatione percipit.

Differet autem Intellectus donum a dono Sapienciae

S. 2.

Hoc donum nobilissimum est, & laudissimè patet.

effe...
in...
fandi...
pellam...
ona...
que in...
lum...
Scientia...
onis...
Sapientia...
1...
ta lib...
ono...
modam...
non...
experiment...
tum...
sub...
relatione...
voluntatis...
quibus...
collig...
anitus...
oscend...
Sapientia...
hustanus...
triplicem...
clara...
secretio...
ratio...
ctas...
onem...
divinarum...
ad...
Hae...
intellectu...
lucem...
vite...
lumen...
mirum...
alustrantur...
quae...
indur...
lartoria...
ctus...
tais...
us...
talit...
on...
Sapientiam...
sine...
Intellectus...
seu...
quod...
rimen...
od...
habitu...
est...
nalarivum...
em...
ultum...
ac...
vina...
valde...

In quo hoc donum differat à dono Sapientia?

Primò, ut benè advertit Dionysius Carthusianus de Donis Spiritus sancti, Tract. 2. cap. 31. Quia Sapientia est, per saporem seu gustum de rebus divinis certissimè judicare: intellectus verò doni est, ipsam veritatem clarè cognoscere. Itaque Intellectus est apprehensio; Sapientia verò, judicium. Secundo, Quoniam Sapientia est finis ac fructus doni Intellectus: intellectus enim præcedit Sapientiam, & est veluti ad eam introductio, quemadmodum cognitio præcedit judicium, & speculatio saporem vel gustum. Unde hæc duo dona in hoc distinguuntur, quòd Sapientia est per gustum quæ sunt sapida, sapienter judicare; intellectus verò, per clarum intrinsecumque intuitum veritatem agnoscere. Ex quibus clarè infertur, donum Sapientia, Intellectus donum includere, & insuper addere rectam sapidumque judicium eorum, quæ percipit intellectus.

De triplici Orationis infusa gradu, à triplici doni Intellectus sive Sapientia irradiatione dimanans.

§. 3.

QUEMADMODUM cælestes Hierarchia penes plenioris & universioris luminis irradiationem, ac majorem ad ipsius lucis fontem proximam rationem meritò discernuntur, ut plenius lib. 2. de Contemplatione cap. 1. & sequentibus docuimus; ita gradus eorum, quorum mentes ad similitudinem cælestis Hierarchia in via, Oratione infusa sive contemplatione purgantur, illuminantur, & perficiuntur (quæ penè divina & cælestes nuncupari possunt) ex majori aut minori, puriorive aut perfectiori divina lucis participatione meritò distingui debent. Quare oportebit gradus divini luminis à dono Sapientia & Intellectus profluentes discernere: nam ex eorum majori aut minori nobilitate & perfectione, desumenda est Orationis infusa nobilitas & excellentia. Nobilitas verò luminis ex duplici capite pensari potest. Primò, ex parte subjecti: nam quò nobiliori animæ parte recipitur ac subicitur, eò excellentior ac præstantior est. Quare sublimior erit ea Oratio sive contemplatio, quæ in ratione, eà quæ in imaginatione recipitur; & quæ in intelligentia, quæ superior est animæ pars, nobilior illà, quæ ratione aut imaginatione comprehenditur.

In his tribus animæ vitibus, nempe imaginatione, ratione, & intelligentia, in quibus omnis cognitio sive contemplatio etiam supernaturalis recipitur, Richardus lib. 3. de Contemplat. cap. 8. tres cælos, sive tres orbis, aut contemplationum Hierarchias constituit. Ibi, inquit (id est, in homine interiori) sua quadam terra suum habet cælum; nec unum tantum, sed secundum post primum, & tertium post primum & secundum. Et ut hoc triplex cælum congrua possimus distinctione discernere, primum dicitur imaginale, secundum rationale, tertium intellectuale. Tenet itaque imaginatio vicem primi cæli, ratio secundam, intelligentia verò vicem tertii. Et horum quidem primum, ceterorum comparatione, grossum quiddam atque corpulentum, & suo quodam modo palpabile atque corporeum, eò quòd sit imaginarium atque phantasticum, post se trahens & in se retinens formas & similitudines rerum corporalium. Reliqua verò duo hujusmodi comparatione admodum subtilia, & omnino incorporea, & ab ejus crassitudine multum longinqua. Sic sanè cælum hoc exterius, quòd nos dicimus firmamentum, absque ulla dubitatione constat esse

visibile atque corporeum. Et ipsum quidem primum, & omnium infimum. Quòd autem est terra ad hoc visibile cælum, hoc est sensus corporeus ad illud internum phantasticum & imaginarij cælum. Nam sicut hoc visibile cælum, omnium quæ terra gignit atque nutrit multitudinem finis sui magnitudine comprehendit; similitudines intra finem suum imaginario includit. In primo itaque cælo comprehenduntur omnium visibilem imagines & similitudines: ad secundum verò pertinent visibilem omnium rationes, definitiones, & invisiblem investigationes: ad tertium autem spectant spiritualium, ipsorum etiam divinatorum, comprehensiones & contemplationes. Hæc Richardus.

In his igitur tribus cælis, qui in amplissimo interioris hominis orbe latent, quorum antea in alio proposito meminerat sanctus Augustinus 12. super Genes. ad litteram, tres Orationis infusæ sive contemplationis gradus inferius lib. 2. 3. & 4. nobis erunt constituendi: ita ut quilibet in DEUM optimum maximum, secundum lucem minorem aut majorem ab ipso infusam, ceteri cursu ferantur.

Juxta hanc cælorum tripartitam divisionem, triplicem Orationis sive cognitionis infusæ gradum D. Bonaventura de Mystic. Tract. cap. 3. part. 4. ex comparatione ad Solis radios contulit. Sicut enim claritas Solis, ut ille, tribus modis percipitur, primò, in objecto, ut in pariete, ligno, vel alio materiali objecto. Sole inquam splendente super aliquid horum; secundò, in radiis ipsi solaribus existentibus in aëre; tertio in seipso, id est, in globo vel rota solari: sic divina lucis radii mentibus humanis tripliciter se manifestant. Quòd etiam exemplo ignis Opusculo declarat D. Thomas, qui in materia terrea est carbis, in aërea, flammam in propria sphaera, ignis.

Unde colligit idem S. Doctor, triplicem esse DEI cognitionem. Una est, quæ per speculum creaturarum sensibilibus ad cognitionem invisibilium ascendimus. Alia, quæ intelligentia exercitio per immersionem spiritualium radiorum, docet primam causam perfectè cognoscere, de qua D. Aug. in lib. de Magis. & ver. relig. sæpe facit mentionem. Alia verò est istis multò excellentior per amorem ardentissimum unitivum, quæ actualiter sine omni medio animum disponente, ardentissimè facit in dilectum suis extensionibus suis amativis confluerere, quæ mystica Theologia sive consurrectio per ignorantiam dicitur, quia remoto omni imaginationis & rationis actu, per unionem ardentissimi amoris id sentit in presentia, quòd intelligentia capere non sufficit.

Hac triplici cognitione omnis quæ de DEO haberi potest cognitio comprehenditur, & secundum quemlibet horum trium graduum ab Intellectu, sive Sapientia dono (si contemplatio sit supernaturalis) provenire debet: quia hæc dona humanam mentem divini us illustrant ad divina conspicienda, non solum in rebus sensibilibus aut signis, qui est primus cognitionis gradus; aut in intelligibilibus formis, quibus DEUS in attributis & perfectionibus divinis, quales sunt bonitas, sapientia, justitia, &c. cognoscitur, quæ pertinent ad secundum; verum etiam ad perfectiorem DEI cognitionem, quæ per remotionem aut negationem dicitur, contemplando assurgimus; quæ mystica Theologia, sive pura contemplatio in caligine vocatur, quæ supremum sibi vendicat locum, ut plenius & latius lib. 4. docebimus.

His igitur præmissis, juxta triplex animæ cælum, & triplicem radiorum Solis lucem, nempe in objecto materiali, in radiis solaribus, aut in ip-

Thom
Oper. Spiritu
T. I. II
O. III

Divini luminis nobilitas unde fit desumenda?

Triplicem animæ cælum assignatur & exponitur.

plo g
seu S
mu-
Pi
men
trian
crea
bos
per
sent
mic
in e
nat
red
lou
pu
stic
erit
dit
cor
dia
rit
inv
gu
un
&
m
re
er
di
fil
pe
fo
si
m
de
po
ti
tu
n
i
c

pro globo caelesti, triplicem etiam doni intellectus seu Sapientiae in aditionem sive gradum debemus distinguere.

Triplex etiam doni intellectus ac sapientiae gradus assignatur ac declaratur.

Primo, quando Spiritus sanctus hoc dono mentem illustrans facit eam contemplari ex creaturis sensibilibus Creatoris potentiam, sapientiam, ac infinitam bonitatem. Nominem autem creaturarum intelligo omnia ista sensibilia, quibus manu ducimur ad intuendas DEI mirabiles perfectiones, quales inquam sunt, iste mundus sensibilis, tam major quam minor, homo scilicet microcosmos merito nuncupatus, & omnia quae in eo continentur; Scripturae factae, veritas incarnata, & alia similia quae corporalia sunt, vel ad illa reducuntur. Iste vero est infimus gradus doni intellectus, & qui in imaginatione iamquam in primo caelo sive animae regione praecipue consistit: quia ab his, quae imaginatio concipit, mens erigitur, & veluti gradibus ad superiora conscendit, de quo inferius lib. 2. plenius dicemus.

Secundo, in medio Spiritus sancti dono divinus contemplationis radius in intellectu quasi immediate recipitur ac fulget, quo mens contemplans, semota à imaginatione manuductione suspensa invisibilia & aeterna contemplatur. Talia sunt illa, quae de divinitatis natura, & illa simplicis essentiae unitate ac de beatissima Trinitate, fide credimus, & divinitatum Scripturarum auctoritate probamus. Et sicut per solares radios in aere resplendentes oculus materialis ad Solis contemplationem erigitur: sic oculus intellectualis per immisos radios à Sole iustitiae, non per aliquam creaturam sensibilem, scientiam aut industriam humanam, sed per fidei & intellectus radium ad supernae celestium secretorum agnitionem elevatur. Hinc B. Dionysius ad Timotheum scribens ait: *Verte te ad divinum radium*, quasi diceret: Non quaeras alium Doctorem, nec aliud exemplar assumas ad divinam percipiendam sed te ipsam ingredere, & elevando omnes vires tuas super creatura omnia, per radios tibi desuper infusos ad contemplationem divinitatum te extendas. Spectat verò etiam iste cognitiois gradus ad donum intellectus, in quantum per ipsum DEUM in intelligibilibus & spiritualibus imaginibus ac speciebus contemplatur, residetque in secundo caelo sive animae regione.

Tertio denique, claritas ista, sive radius caelestis, contemplativorum mentibus se planius manifestat; quod dupliciter fieri contingit. Primum, quando doni intellectus illustratione ad puram DEI contemplationem sine ulla ferè phantasmatum admixtione sublimamur, aut quando divinam ingressi caliginem, DEI incomprehensibilem lucem oculis carnis contemplamur. Secundum, quando DEUM per inanimam, ineffabilem, & suavitatem unionem, animam illapsam (quod nunquam sine caestasi fieri contingit) eminentiori modo, quam à creatura mortali concipi possit, intuemur. Quae DEI cognitio sive contemplatio omnibus aliis merito à Mystici iudicatur superior ac nobilior: in ea enim, ut inferius latius annotabimus, huius vitae felicitas sita est ac fontis glotiae inchoatio: ibi enim anima ingressa ipsam divini solis sphaeram, non tam per solares radios menti immisiss, quam DEUM in seipso & per seipsum suaviter gustare ac quasi contrectare incipit. Haec verò nobilissima & pura contemplatio in tertio caelo ac suprema animae regione conversatur.

Hic igitur triplex gradus cognitionis, est illa via trium dierum in solitudine, haec triplex illuminatio unius diei, & prima est sicut vesper, secunda, sicut mane; tertia, sicut meridies. Haec denique tri-

plex respicit rerum existentiam, scilicet in materia sensibili, in intelligentia, & in essentia divina.

Secundum ergo triplicem doni Sapientiae sive intellectus gradum, nempe in infimum, medium, & supremum, quorum primus ad imaginationem praecipue, secundus ad intellectum, qui non ita pure veritates ac nude contemplatur ut solet intelligentia, pertinet; tertius ac supremus in pura intelligentia, & mentis apice, quae DEUM oculo puro ac simplici sine phantasmatum incurfione, vel saltem tam parva ac tenui eorum expressione, ut percipi vix queat, recipitur; triplicem Orationis infusae sive contemplationis gradum distinguimus.

Hic demum triplex Orationis infusae gradus, quorum primus à dono Sapientiae sive intellectus secundum ejus infimum gradum sequendus & certius, qui ab eodem dono secundum medium & supremum gradum procedunt, utes iustorum status, incipientium, proficientium, & perfectorum merito complectitur. Sunt enim (ut inferius plenius annotabimus) in Oratione infusae tres viae super naturales. In prima, quam *purgativam supernaturalem* vocamus, Incipientes. In secunda, quae *illuminativa supernaturalis* dicitur, Proficientes. In tertia, quae *unitiva supernaturalis* nomen vendicat, Perfecti, quasi veterani milites recensentur. Ad hos tres status sive vias, Orationis infusae gradus omnis à nobis erit reducendus, & omnino distinguendus penes majorem aut minorem divini luminis participationem, hoc est penes infimum, medium, & supremum doni Sapientiae sive intellectus gradum.

Illud praeterea advertere oportet, hic nos in discriminatim loqui de dono Sapientiae & intellectus, primo, quia mens in hac infusa Oratione, ut ad divinarum sapientiam cognitionem assurgat, ab hoc nobilissimo Sapientiae dono illustrari debet; quod quidem donum, ut superius advertimus, intellectus donum includit. Praeterea, hoc intellectus donum raro sine gustu & sapore, qui ad Sapientiam pertinent, invenitur. Unde horum donorum operationes inter se connexae ferè semper inveniuntur.

De dono Consilii & Scientiae.

S. 4.

CONSILIUM, prout donum Spiritus sancti vocatur, est habitus super naturalis à Spiritu sancto infusus, quo in operationibus nostris movemur secundum consilium Spiritus sancti, id est, secundum directionem ejus, qua nostra consilia in finem ultimum dirigunt, vel certe vicissim preveniendo inspirat. Quare istud Spiritus sancti Consilium mentem humanam reddit mobilem & expeditam, ut se ad Dei inspirationes facile accommodet, ut quid in unaquaque re ad mentis puritatem servandam & augendam, & quid agendum fugiendumve, in particulari discernat. Nam, ut Sap. 9. dicitur, *quae in prospectu sunt, invenimus cum labore, & quia cogitationes mortalium timida sunt, & incerta providentia nostra*, propter innumerabilia contingentia, & singulares eventus, quae passim possunt occurrere, iudeo necessario indiget homo DEI consilio, quo ad finem ultimum seu vitam aeternam in cunctis dirigatur. DEVS enim, ut optime divus Bonaventura lib. de Donis, cap. 2. de Consilio dono docet, *liquide & aperte, tamquam ille qui optime omnia novit, nos de singulis ad perfectionem spectantibus consulit, & vires ad exequentiam*

Donum consilii quid sit

Ejus necessitas.

dum prebet. Hæc ille. Imò & DEUS frequentissimè iustum cum magna certitudine de singulis rebus ab ipso petagendis erudit. Oportet autem, ut ad percipiendâ divina consilia omnino interiores simus, & ut in nobis divina consilia inflillentur, ad DEUM conuersi, Spiritum intelligentiæ & lucis cum magna humilitate petamus, ut in nobis illud Ecclesiastici cap. 3. 2. dimpleatur. Si enim Dominus magnus voluerit, Spiritus intelligentiæ replebit illum: & ipse tanquam imbres mittet eloquia sapientiæ suæ, & in oratione confitebitur Domino: & ipse diriget consilium ejus, & disciplinam, & in absconditis suis consistabitur. Id est, temper DEUM de rebus agendis, siue parvis, siue magnis, consuler, & DEUS Spiritu intelligentiæ replebit illum. Et hæc de dono Consilii. Restat ut de dono Scientiæ aliquid dicamus.

Scientiæ donum quid sit?

Donum Scientiæ est notitia à Spiritu sancto intellectui infusa credendorum, agendorum, vel dimittendorum, ita ut non debeat homo à viâ iustitiæ: est enim Scientia hæc, supernaturalis quædam discretio, per quam edocemur exercere omnes virtutes morales in vera perfectione, dans veram cognitionem omnium virtutum. Est autem istud donum ad intellectum pertinens, & ad duo necessarium. Primum quidem, ut similitudinibus proportionatis res fidei per creaturas percipiat, nec in illis hærens, ad ipsum DEUM contemplandam, & quasi ex huiusmodi involucris erudendum transcendat, investigando. Secundò, ut supremam cuiusque virtutis agnoscat perfectionem, omnesque virtutes ac earum actus summo pete æstimet, illarumque exercitio studio vacet, & ipsas non desinat frequenti oratione postulare. Istud donum præcipuè illustrat & ordinat hominem exteriorem, sicut donum intellectus interiorem, quem etiam ad cœlestia dirigit.

Eius necessitas.

Varii huius doni actus & effectus.

Huius doni effectus siue actus egregiè describit Carthusianus *Tract. 3. de Donis Spiritus sancti, cap. 25.* Primus incitatusque effectus huius doni est, ostendere ac erudire intellectum, quid de rebus creati sentire secundum divinæ legis seu fidei documenta debeat. Secundus doni huius effectus, quod facit abstinere à malis, id est, in medio nationis prævæ atque perverse laudabiliter versari. Tertius est, Temporalium rerum administratio debita & efficax. Et hoi duos effectus, inquit Carthusianus, attribuit Augustinus, & post eum Magister, dono Scientiæ. Quartus est, Compendiosiorum & efficaciorum proficiendi viam, & summam in cunctis agendis discretionem ostendere, quam Scientiæ perfectionem adipsescuntur, qui exercitatos habent sensus ad discernendum in eis bonum & malum, qui cum Apostolo *2. Corinth. cap. 8.* de hoste antiquo dicere queunt: *Non ignoramus cogitationes ejus.*

Pertinet etiam ad huius Scientiæ gradum, eodem Dionysio auctore, esse in his, quæ vitam acti-vam spiritualem concernunt adeo exercitatum, expertum, atque perfectum, ut in omni tentatione sciat consalere alius, in omni modo spiritualiter conversandi sciat instruere alios, in omni quoque dubioso eventu perplexoque casu sciat verissimè, promptissimè, ac saluberrimè iudicare, causas peccatorum elicere, rationes negligentioris pigriorisque vitæ differere, ad temporalium contemptum inducere, ad seriosissimam atque infatigabilem spiritualium profectuum conversationem attendere. Et hæc de donis, quæ præcipuè mentem infusam & supernaturalè. Cetera verò dona pòndus orationi quam mentis elevationi deserviunt.

Quotuplex sit Oratio divinitus infusa: & at discrimine Orationis, quæ est donum Spiritus sancti, ab aliis, quæ infusa etiam nuncupantur.

TRIPLEX esse Orationis infusæ genus, in *Præmio totius Operis* prænotavimus. Aliud, quod à virtute morali infusâ religionis: aliud, quod à donis, siue à Spiritu sancto, mediis habitibus donorum: tertium verò, quod non ab aliquo habitu, sed potius immèdiatè ab ipso DEO per modum actus dimanat; quod gratia gratis data merito nuncupatur. Quæ non tam ex materiâ & objectum, nempe ipsam DEUM versantur, quam ex principiis, seu potius ex modo operandi tendendi in eum apertè distinguuntur. Nam quæ procedunt ab habitu religionis virtutis morali infusæ, & similiter à virtutibus Theologicis, humano modo tendunt, scilicet per discursum rationis, in proprium objectum: Operationes verò, quæ à Spiritu sancto mediis habitibus dono: im procedunt, supra humanum modum divina attingunt, ut supra plenius disseruimus. Operatio verò divina, quæ à DEO per modum actus tantum animæ communicatur, & quæ gratis gratis data communiter appellatur, aliori & eminentiori modo ad cœlestia capessenda sublevarur, ut *lib. 6. de Contemplatione*, in principio plenius declaravimus.

Ex quibus faciliè constare potest, aliam esse Orationem infusam, quam Spiritus sanctus divino & supernaturali modo in nobis operatur, ab alio inquam ex septem Donis profluentem scilicet verò quæ humano modo, id est, per discursum rationis, etiam cooperante gratiâ aliusque virtutibus supernaturalibus ab habitu virtutis religionis infuso procedit; quæ quidem in suo sensu supernaturalis merito potest & debet appellari: sed quia ratio humana, etiam virtutibus Theologicis affecta & condecorata, humano modo movetur, nempe per discursum, ac propriâ industria imitata, aliam demum, quæ utique ad summam gratiæ arcem sublevari solet, quæ quidem est omnino divina.

Hoc triplex Orationis genus expressit D. Bonaventura *Tom. 1. 5. p. Breviloq. cap. 4. 5. & 6.* ubi explicans gradus fidei infusæ, inquit, quod Primus est, Credere simpliciter: secundus, Intellegere & penetrare credita: tertius, Videre intellectus. In primo gradû, inquit, reâ discitur anima per virtutes morales & Theologicas: in secundo, per habitus donorum reddiur expedita: in tertio verò, per habitus beatitudinum dicitur videre intellectus: *juxta illud: Beati mundo corde, quamvis ipsi Deum videbunt.*

Possumus deinde hunc triplicem Orationis infusæ gradum sequenti comparatione non incongruè explicare. Si consideremus, animam veram Christi sponsam habere triplicem ornamtum quo se exornet, ut sponsi sui oculis grata appareat. Primus est, qui sibi datus est in subsidium siue dotem matrimonii cum sponso celebrandi, cujus quidem veram & legitimum, ut in propriis bonis, habet possessionem. Talis est gratia habitualis, virtutes cum illa infusæ, & alia auxilia supernaturalia eidem gratiæ proportionata: cujus quidem ornatus cum sponsa plenum habeat dominium, potest, quoties voluerit, se illo ornare, &

Theologia
Oper. Spiritus Sancti
Tract. II
Oratio

Triplex oratio infusa
In quo consistit via purgativa supernaturalis